

23.02.2016-29.02.2016 tarihleri arasında Diyarbakır, Silopi ve Nusaybin'i ziyaret eden MAF-DAD Delegasyonu'nun Raporu

Delegasyon Üyeleri: Prof. Dr. Norman Paech, Av. Heike Geisweid ve Av. Baki Coşkun,

Delegasyonun Amacı:

Delegasyonumuzun amacı Kuzey Kürdistan'ın bazı şehir ve kasabalarında aylardan beri süregelen hak ihlallerini yerinde izlemek, çeşitli kurum ve kuruluşların temsilcileriyle görüşüp, olaylar hakkında bilgi almak ve değerlendirmelerini dinlemek, hak ihlallerine uğramış, yakınlarını kaybetmiş vatandaşlarla görüşüp, bu görüşmeleri rapor haline getirerek, Avrupa kamuoyunun aydınlatılmasına katkıda bulunmak, edindiğimiz izlenimlerin raporlarını hükümet temsilcileri ve sivil toplum örgütlerine ileterek, onları bilgilendirmeye çalışmaktı.

Delegasyonumuzun bir diğer amacı, baskıların ve katliamların mağduru insanlarla, sivil toplum örgütleri ve siyasi partilerle dayanışma içinde olduğumuzu, onları yalnız bırakmadığımızı göstermekti.

Delegasyonumuz 24-25 Şubat 2016 tarihlerinde Diyarbakır'da çeşitli sivil toplum örgütleri, partiler ve HDP milletvekilleriyle görüşmeler yaptı ve Sur'da üç ayı geçkin bir süreden beri devam eden bombardımanı yerinde izledi, olayların mağduru insanlarla görüştü, Sur'da devlet şiddeti sonucu yıkılan, hasar gören ve yakılan evleri ve işyerlerini gezdi.

Delegasyonumuz 26.02.2016 tarihinde Silopi'yi ziyaret etti. Belediye eşbaşkanlarıyla, HDP ve BDP temsilcileriyle ve HDP milletvekilleriyle görüşükten sonra, çatışmalarda devlet güçleri tarafından yakılmış, yıkılmış, hasar görmüş ve kullanılamaz hale getirilmiş ev, işyeri ve sivil toplum örgütleri, parti binalarını ziyaret etti. Bu ziyaret esnasında pek çok vatandaşla ve olayın mağduru insanlarla görüşüldü ve bilgi alındı. Ardından avukat arkadaşlarla görüşüldü. Özellikle öz yönetim ilanı ve bununla ilgili davalara dair bilgi alındı.

Delegasyonumuz 27.02.2016 tarihinde ise Nusaybin'i ziyaret etti. Belediye eşbaşkanlarıyla yapılan görüşmeden sonra, çatışmalar sırasında yıkıma uğramış yapıları yerinde görmek istedi. Ancak polisin zirhli araçlarla aracımızı takibata alması sonucu bundan vazgeçmek zorunda kaldık. Bunun ardından Cizre'de ki vahşet bodrumlarından birinde öldürülen 16 yaşındaki bir gencin taziyesine katıldık. Taziye evinde, öldürülen gencin akrabaları ve arkadaşlarıyla, taziyeye gelen insanlarla konuşma imkanı bulduk.

28.02.2016 günü yine Diyarbakır'daydık, Önce yakınlarını çatışmalarda kaybetmiş ailelerle uzun bir görüşme yaptık. Ardından tekrar Sur'a gittik. Sur'da yaklaşık 2 saat kaldık. Bu süre zarfında her 4-5 dakikada bir büyük bir görülmeye patlayan bombalara şahit olduk. Sur'dan sonra DIHA'yla bir görüşmemiz oldu. Delegasyonumuzun iki üyesiyle birer söyleşi yapıldı. Prof. Norman Paech ile yapılan söyleşi de ektedir.

Heyetimizin yaptığı görüşmelerle ilgili kısa notlar:

1. Demokratik Toplum Kongresiyle görüşme, 24.02.2012

Tanışmadan sonra Hatip Dicle bugünkü ortama nasıl geldiğine dair kısa bir bilgi verdi.

Hatip Dicle, İmrali heyeti üyesi ve görüşmelere aktif olarak katıldığını söyledi. „Kürt sorunuyla ilgili açıklamalar yapmayacağım, bu konuda yeteri bilgiye sahip olduğunuzu tahmin ediyorum“, dedi. Savaşın neden yeniden başladığıyla ilgili geniş açıklamalarda bulundu. Görüşmede Sayın Dicle'nin anlattıklarından birkaç önemli nokta şöyle:

-„Sonuçta savaş hali var, 30-40 yıldır devam ediyor“. Aslında Kürtler taleplerini, nasıl bir çözüm istediklerini netleştirdiler. Öz olarak Kürtler, Türkiye'nin bütünlüğü içinde kendi kendilerini yönetmek istiyor. Örneğin Almanya'da, İspanya'da olduğu gibi. 21. yüzyılda buna ulaşmak istiyorlar.

-26-27 Aralık 2015'te DTK'nın özyönetimle ilgili açıkladığı deklarasyonla ilgili bilgi verildi: Bu deklarasyonu Türkiye'nin diğer sol ve sosyalist gruplarıyla birlikte kararlaştırdık ve kamuoyuna açıkaldık. KCK de bir açıklama yaptı ve 'biz de bu çözüm önerilerine katılıyoruz' dedi. Biz Türkiye'nin demokratikleşmesi ve özgürleşmesini de göz önünde bulundurarak bu kararı aldık, yani bir proje olarak görüyoruz.

İmrali'da ki görüşmeler de bu yöndeydi. Dolmabahçe deklarasyonunun içeriği de bu yöndeydi.

Subat 2015'de Devletle yapılan görüşmeler sonucu Dolmabahçe'de kamuoyuna açıklanan deklarasyonla ilgili bilgi verildi. Görüşmelerden sonra müzakereye geçilmesi için karar alınmıştı. İzleme ve gözlemci heyeti olacaktı. Oslo görüşmelerine karşın, devlet yetkilileri burada yerli gözlemcilerin olmasını istemişti.

Hatip Dicle, savaşın yeniden başlatılmasının asıl nedeni olarak, öncelikle Rojava'da ki gelişmeler ve Kürt Kantonlarının birleşmesi olarak değerlendirdi. Bunun yanı sıra AKP'nin 7 Haziran seçimlerini kaybetmesi ve tek başına iktidar olamaması konusu olduğunu belirtti. AKP'nin 7 Haziran seçimlerinden önce, HDP'nin parti olarak seçime girmesini engellemeye çalıştığını, bunun için kendilerine dolaylı olarak talepte bulunulduğunu söyledi. Bu öneri Öcalan'a da getirilmiş, Öcalan ise HDP'nin parti olarak seçime girip giremeyeceğini halkla ve örgütlerle konuşulup tartışılması gerektiğini söylemiş.

Hatip Dicle , seçimler öncesi ve sonrası baskılarla ilgili delegasyona bilgi verdi. Temmuz seçimlerinden sonra devletin savaş konseptini devreye soktuğunu anlattı. Savaş konsepti hayata geçirildikten sonra, bu konseptin hazırlıklarının çok önceye dayandığı, görüşmelerin devam ettiği dönemlerde savaş hazırlıklarının yapıldığını anlattı. „Kobani olayları ve Sri Lanka Konsepti aynı tarihe rastlanıyor“ dedi.

Bir soru üzerine, „Sayın Öcalan, Kandil'in görüşünü almadan hiçbir zaman karar almıyordu“ diye ifade etti. Kandil'in de „devlet güvence verinceye kadar“ hiçbir zaman AKP'ye ve onların açıklamalarına inanmadıklarını söyledi. Bununla ilgili birçok örnek verdi.

Görüşme sırasında Hatip Dicle, savaşın devlet tarafından yeniden başlatıldığına ilişkin örnekler verdi. Özellikle Kalekolların yapılması, KCK Operasyonları, Tutuklamalar v.s.

„Hendeklerin ve Barikatların“ devletin politikasına, tutuklamalara ve saldırılara karşı bir reaksiyon olduğunu örnekleriyle anlattı.

2. İnsan Hakları Derneği'yle görüşme, 24.02.2016

Derneğin tanıtımı ve amaçlarıyla ilgili delegasyona bilgi verildi. Yaşanan hak ihlalleriyle ilgili şu bilgiler bize iletildi:

Gözaltına alınan insanlara işkence: Psikolojik ve fiziki işkence özellikle insanların tutuklanıp emniyette kayda geçirildiği zaman dilimi içinde yapılıyor. Tutuklamaların kayıtlara geç geçmesinin sebebi bundan ötürüdür. Yollarda özellikle de kamera olmayan yerlerde işkence yapılıyor, karakolda veya emniyette rapor tutulurken, tutuklanan kişilerin eylemler esnasında veya polise mukavemetten ötürü yaralandığı zabıtlara geçiriliyor.

Sokağa çıkma yasağının olduğu her yerde hak ihlalleri gündemde, özellikle yaşam hakkı ihlali. Sokağa çıkma yasağı bittiğinde bölgeye gidip, rapor tutuyoruz, basın açıklamaları yapıyoruz ve raporları web sayfamızda yayınlıyoruz.

Surdaki ablukayla ilgili olarak: Valiyle defalarca görüşüldü ve görüşmeler devam ediyor. Kurtarma çabaları var, insan koridoru öneriliyor, ancak vali beyaz bayraklarla çıkıp teslim olmalarını istiyor. Direnişçiler ise teslimiyeti kabul etmiyor. Aileler ise çocuklarını bırakıp çıkmak istemiyorlar, çünkü oradaki direnişçilerin çoğu çocukları, bilgilerimiz bu yönde.

Sivil toplum örgütleri basın açıklaması yaptı. 24 saat sokağa çıkma yasağının kaldırılması talep edildi. Bu açıklama yapıldığı esnada çatışmalar hızlanmıştı ve görüşmelerden bir sonuç alınmadı.

Cizreyle ilgili konuşuldu. Basında da yer alan gelişmeler anlatıldı, şimdiye kadar herhangi bir otopsi raporunun verilmediği söylendi, otopsiye avukatların alınmadığı belirtildi ki, bu durum tamamen yasaya aykırı olduğu anlatıldı. .

Diyarbakır'da şimdiye kadar 47 sivilin öldürüldüğünü ve bunların 16'nın çocuk olduğu anlatıldı.

Sorunun çözümüyle ilgi sorumuza, “devlet isterse sorunu çözer, ama bu gidişat bizi korkutuyor” diye ifade edildi.

Avukatlar ve gazeteciler üzerinde büyük baskıların olduğu, sindirme ve tehditlerin büyük olduğu ifade edildi, avukatların ve insan hakları savunucularının bölücülükle suçlandığı ifade edildi.

AKP'nin ve devletin bugün Türkiye'nin önceden hazırlanmış bir konseptle hareket ettiği anlatıldı. 'Kürtlere yapılan baskılardan sonra, şimdi de kendilerinden yana olmayan diğer Türkiyeli kesimlere yöneldiler' şeklinde anlatıldı.

Bir soru üzerine, Kürt hareketlerinin bağımsız devlet kurma fikrini 20 yıl önce bıraktığını, buna rağmen Kürtlerin özerklik taleplerinin bölücülükle suçlandığını, bunu savunan insanlar hakkında cezai soruşturmalar açıldığını ve müebbet hapis cezası istendiği belirtildi.

3. Mezopotamya Hukukcular Derneği'yle (MHD) görüşme, 24.02.2016

Karşılıklı tanışmadan sonra, hukukçu arkadaşlar gelişmelerle ilgili geniş bilgi verdi. MHD'nin Kürt şehirlerinde örgütlendiğini, Türkiye'nin diğer şehirlerinde ise Özgür Hukukçular Derneği (ÖHD) olarak örgütlendikleri anlatıldı. MHD'nin 250 üyesinin olduğu söylendi. Çalışmalarla ilgili kısaca şu bilgiler verildi:

-Örgütlenme ve üyelerin eğitimiyle ilgili çalışmalar yapılıyor.

-Hak ihlallerine karşı çalışmalar; sokağa çıkma yasağı, idari mahkemelere, Anayasa Mahkemesine, İnsan hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulunma v.s.

-İnsan hakları Mahkemesi'nin tedbir kararlarının uygulanmadığı söylendi.

-„İnsanlığa karşı her nevi suç sokağa çıkma yasağının olduğu şehirlerde yaşandı“ şeklinde ifade edildi. Devlet teslimiyet istedi, insanlar bunu kabul etmedi.

-Cizre'de işlenen katliamın aynısı Sur'da da uygulanmak isteniyor.

-Devlet aynı zamanda psikolojik savaş ilan etmiş durumda, Kürt halkına teslimiyeti dayatıyor.

-Devletin Cizre'de, Sur'da ve diğer yerlerde ayırım gözetmeksizin, tank ve topla kendi halkına saldırdığı ve bunun insan hakları sözleşmelerine tümüyle aykırı olduğu vurgulandı.

-Hukukçu arkadaşlar barikatların ve hendeklerin nedenleriyle ilgili de delegasyona bilgi verdiler. Bunların nedeninin geçmişteki baskılar ve tutuklamalar olduğu ifade edildi. Direnenlerin çoğunluğunun orada ikamet eden insanlardan oluştuğu anlatıldı.

-Hukukçulara büyük baskıların olduğu anlatıldı. Avukatların tutuklanan insanlarla görüşmesinin engellendiği belirtildi. Kimi zaman tutuklanan kişilerin sözde „avukatlarla görüşmek istemedikleri“ emniyet güçleri tarafından iddia ediliyor ki, bunun doğru olmadığı defalarca kanıtlandığı ifade edildi.

-Yapılan hak ihlallerinde dosyalarda gizlilik kararı alınıyor ve bu şekilde vatandaşın savunma hakkı elinden alınmış oluyor. Kimi gözaltıların kayıt altına alınmadığı ve fiili gözaltıların olduğu sıkça ifade edildi.

-100'e yakın kişinin protestolar sonrası „örgüt adına suç işleme“ iddiasıyla gözaltına alındığı ifade edildi. Olaylar sonrası bir defasında 200'e yakın kişi gözaltına alınıp spor salonuna konulmuş ve kimlik tespit işlemleri yapıldıktan sonra serbest bırakıldığı anlatıldı. Fişlemelerin de haddi hesabının olmadığı ifade edildi.

-90'li yıllardan farklı olarak, tutuklanan veya gözaltına alınan insanlara gözaltı süresi içinde büyük oranda psikolojik ve fiziki işkence uygulandığı söylendi.

-Avukat arkadaşların gözaltına alınan kişiler hakkında bilgi almasının çoğu zaman mümkün olmadığı ifade edildi. Buna rağmen avukatlar 155'i arayarak, gözaltına alınan kişinin adını ve adresini, gözaltına alındığı yeri telefonda polise bildiriliyorlar ki, bu insanların adları kayıtlara geçmiş olsun, çünkü 155'e gelen telefonlar kayda geçiliyor.

4. Diyarbakır Barosuyla görüşme, 24.02.2016

Delegasyonumuz Diyarbakır Barosu yönetim kurulu üyesi Cihan İpek'le de uzun bir görüşme yaptı. Diyarbakır barosunun 928 üyesinin olduğunu belirtti, 120 de stajyer avukatın olduğunu ifade etti. Sur ilçesinin çeviren surların 5.800 m olduğunu, Sur'un Diyarbakır'ın kalbi olduğu vurgulandı. Ayrıca Sur da çatışmalardan önce 50-60 bin insanın yaşadığını anlattı.

Av. Cihan İpek çatışmalar öncesi gelişmeleri özet olarak delegasyona anlattı. Özellikle Suriye'de ki gelişmelerin devletin bugünkü politikasında etkili olduğunu ifade etti. Tahir Elçi hakkında öldürülmeden önce başlatılan linç kampanyasını ve katledilmesinden sonraki gelişmeleri anlattı. Tahir Elçi'nin CNN'deki konuşmasından sonra savcının, hazırlanan iddianamede Tahir Elçi için 7 yıl ceza istediği belirtildi.

-Olayların başlamasından bugüne (7 haziran 2015) kadar Diyarbakır'da 160 sivilin öldürüldüğünü belirtti.

-Öldürülen asker ve polis sayısı hakkında bilgilerinin olmadığını anlattı.

-Çatışmalardan bugüne kadar 622 binanın tümüyle imha edildiği veya büyük ölçüde zarar gördüğü ve kullanılamaz halde olduğu vurgulandı.

-Çatışmalar sonucu evlerini terkeden 430 aileye devletin aile başına 1000 TL kira yardımı verdiği anlatıldı.

Sokağa çıkma yasağının yasal dayanağının olup olmadığıyla ilgili soruya, hükümetin bunu Anayasanın 13. Maddesi ve İl İdare Kanunu'na dayandırdığını belirtti. Devletin olağanüstü hal ilanı gibi, sokağa çıkma yasağını da ilan edebileceği görüşü ifade edildi. Ayrıca yeni çıkarılan polis yasasının da, polise silah kullanma ve öldürme yetkisini verdiğini belirtti. Bunun sonucu mitinglerde ve yürüyüşlerde birçok insanın polisler tarafından öldürüldüğü anlatıldı.

5. Diyarbakır Vali Yardımcısı Mehmet Demir ile görüşme, 25.02.2016

Delegasyonumuzun iki alman üyesi, Diyarbakır Barosu aracılığıyla Vali yardımcısı Mehmet Demir ile bir görüşme yaptı. Görüşmelerde vali yardımcısının „birkaç gün içinde“ Sur'u temizleyeceklerini ifade etmiştir. Delegasyonun sivil toplum örgütlerinin sokağa çıkma yasağının 24 saat kaldırılması talebiyle ilgili soruya ise olumsuz yanıt verilmiş. Vali yardımcısı, Sur'da ablukaya alınan insanlardan sürekli olarak „Terörist“ olarak bahsettiği anlatıldı.

6. Diyarbakır HDP ile Görüşme, 25.02.2016

Diyarbakır HDP Eşbakanları ve Milletvekilleri Feleknaz Uca ve Ziya Pir ile uzun bir görüşme yapıldı. Görüşmede Sur'da ki ve Diyarbakır'ın diğer ilçelerindeki durumla ilgili geniş bilgi alındı. Milletvekilleri Uca ve Pir sokağa çıkma yasağının bir günlüğüne kaldırılması ile ilgili vali ve devletin diğer yetkilileriyle yaptıkları görüşmelerle ilgili bilgi verdi, Sur'da ablukaya alınan sivillerin ve savaşçıların devlete güvenmediklerini, bundan ötürü de çıkmak istemediklerini belirttiler. Devletin Sur'da Cizre benzeri bir çözümü amaçladığını ifade ettiler.

7. KJA ile Görüşme, 25.02.2016

Valilikle yapılan görüşmeden sonra KJA ile bir görüşme yapıldı. Görüşmede karşılıklı tanışmadan ve KJA ile ilgili bilgilendirmeden sonra şu noktalara yer verildi:

-Kadın mücadelesi devlet tarafından illegalleştirilmek istendiği, olağanüstü baskıların olduğu ifade edildi. Geçmişte soruşturmaya tabi tutulmayan durumlar, şimdi takibata alınıyor, kadınlar tutuklanıyor, fiziki ve psikolojik baskıya maruz kalıyorlar.

-Diğer kurumlarla yapılan görüşmelerde olduğu gibi, Avrupa ve dünya kamuoyunun ve hükümetlerin Kürdistan'da devletin şiddet ve yoketme politikalarına neden karşı çıkmadığı, sorusu bize soruldu. Delegasyondan arkadaşlar soruları yanıtladı, Avrupa kamuoyuyla hükümetlerini birbirinden ayırmak gerektiği ifade edildi.

-Çatışmalarda öldürülen kadın savaşçıların cesetlerinin soyularak teşhir edilmesinin, kadınlar üzerindeki baskının ve şiddetin bir parçası olduğu anlatıldı ve bu durumun psikolojik savaş konseptinin bir parçası olduğu ileri sürüldü, bununla devletin kadın mücadelesini yoketmeyi ve kadınlar üzerindeki baskıyı ve şiddeti arttırdığı ifade edildi.

-Ayrıca Türkiye'de sınır boylarındaki 27 mülteci kampında kadın haklarının ihlal edildiği anlatıldı. Bazı kamplarda fuhuşun yaygınlaştırıldığı, devletin buna müdahale etmediği anlatıldı. KJA'nin bunu teşhir etmek için imkanları dahilinde çalışma yaptığı belirtildi.

8. DBP ile görüşme, 25.02.2016

DBP ile yaptığımız görüşmede genel siyasi gelişmelerle ilgili bilgi verildi. DBP'nin bölgedeki çalışmaları ve öz yönetimle ilgili bilgilendirmenin yanısıra, Kürt halkının 40 yıldan beri bölgede verdiği mücadeleye ve devletin bunun üzerindeki baskı ve yoketme politikalarına değinildi.

DBP eşbaşkanı 21. yy Kürt halkının artık statüsüz yaşamak istemediğini, bundan ötürü özyönetim talebinde bulunduğunu, devletin bu talebi savunan örgütlerin ve kurumların üzerine tankla ve tüfekle gittiğini, birçok belediye eşbaşkanları hakkında bölücülükten soruşturma başlatıldığını ve iddianameler hazırlandığını anlatıldı.

Özyönetimle ilgili DBP eşbaşkanı delegasyon üyelerine geniş bilgi verdi ve sorularımızı cevaplandırdı. Öz yönetimle yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, anadilde eğitim, yerel

sorunların çözülmesinde halka yardımcı olunması, kısacası Kürt halkının atanan yöneticiler tarafından yönetilmek istenmediğini, yönetimde söz sahibi olmak istediğini ve mevcut yapıyı değiştirerek, demokratik yerel yönetimler talep ettiğini belirtti.

DBP yöneticileri, bölgede özyönetimle ilgili atılan tüm adımların, özellikle anadilde eğitim için açılan okulların ve kursların devlet tarafından engellendiğini anlattılar.

Diğer kurumlarla görüşmelerimizde olduğu gibi, DBP'le olan görüşmemizde de Avrupa ülkelerinin tutumu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları ve tutumu, Avrupa kamuoyunun ve sivil toplum kuruluşlarının tutumuyla ilgili birçok nokta konuşuldu ve tartışıldı.

9. SUR'u ziyaret, 25.02.2016

Bu görüşmeden sonra delegasyonumuz Sur'a gitti. Sur'a girişler ve çıkışlar polis kontrolünde, girişte kimlik kontrolleri yapıldı. Sur'a vardığımızda İngiltere'den gelen bir heyette yer alan bir milletvekilinin resim çektiği için gözaltına alındığını duyduk. Milletvekili diplomatik baskı sonucu serbest bırakıldığında yaşadığı korkunç muameleyi yüzünde görmemek zor değildi.

Sur'a vardığımızda bütün gün boyu uzaktan duyduğumuz top seslerini çok yakından duymaya başladık. Milletvekili Feleknaz Uca bizi Sur'da çatışmaların bittiği ve sokağa çıkma yasağının kalktığı bir mahalleyi gezdirdi. Sokakları gezdiğimizde çoğu evlerin tahrip edildiğine ve birçok evin oturulamayacak derecede yıkıma uğradığına, kimi binaların bombalama sonucu yıkıldığına şahit olduk. Sokaklarda yıkılan ve tahrip edilen evleri gezdiğimiz sırada, 150-200 m ilerimizde bombardımanlar da devam ediyordu. Savaşı ve savaşın bıraktığı yıkımı yaşadıkça, bu bölgede vahşi bir insanlık suçunun işlendiğine de şahit oluyorduk.

Sur'u ziyaretimizde ablukaya alınmış ailelerin ve gençlerin aileleriyle, Sur'da mağdur olan esnafla da diyalogumuz oldu. Aileler büyük bir tedirginlik ve korku içinde beklerken, esnaf uğradığı mağduriyetten şikayetçi oluyordu. Sur'u gezerken Diyarbakır'ın kalbinin büyük bir yara aldığını ve sürekli kan kaybettiğini hissediyorduk. İnsanlar çaresiz ve devlete tepkili bir şekilde bekliyordu. HDP'ye ve Kürt örgütlerine de tepkiler vardı, „nerdesiniz, neden bu katliamları engellemiyor sunuz, size neden oy verdik, neden bizi korumuyorsunuz?“

Sur'u 28.02.2016 Temmuz tarihinde bir daha ziyaret ettik. Bu ziyaretimizde bombalamalar daha şiddetlenmişti, bombalar daha sesliydi. Bu ziyaretimizde abluhanın sürdüğü mahallede çocuklarıyla mahsur kalmış bir kadının Mezopotomya Kültür Merkezi'ndeki oğlu ve akrabalarıyla telefon görüşmesine şahit olduk. Kadın devletin acımasızca saldırılarına ve bombardımanlarına büyük tepki gösteriyordu, içeride sivillerin olduğunu, her an ölümle karşı karşıya olduğunu anlatıyordu. Bu telefonlarda yapılan görüşmelerin devlet tarafından dinlendiği, görüşmeyi yapan insanlar tarafından biliniyordu. Bundan ötürü telefon eden kadın, sivillerin mahsur kaldığını, devletin kendi insanına neden bu kadar acımasız davrandığını eleştiriyordu.

10. Silopi Belediyesini ziyaret, 26.02.2016

Silopi belediyesi eşbaşkanlarıyla (Seyfeddin Aydemir ve Emine Esmer) kısa bir görüşme yapıldı. Delegasyonun gelişine çok sevindiklerini vurguladılar. (Bu memnuniyeti ziyaret ettiğimiz tüm kurum ve kişiler net bir şekilde ifade etmişti) . Eşbaşkanlar sokağa çıkma yasağının başlamasıyla bir kriz masası kurduklarını anlattılar.

Silopi'de ki gelişmelerle ilgili Şu bilgiler verildi:

- Habur Sınır kapısındaki soğutucularda, Cizre'de katledilen insanlardan 60-70 cenaze bekletildiği anlatıldı. DNA sonuçları gelince öldürülen insanların akrabalarının buraya gelip, ölümlerini aldıkları anlatıldı.

-Silopi'de ki çatışmalar sırasında 29 kişinin yaşamını yitirdiği, öldürülen kişilerin tümünün Silopi halkından olduğu anlatıldı.

-Sokağa çıkma yasağının 37 gün sürdüğü ve bu süre içinde insanların büyük bir eziyet ve zulüm çektiği, herkesin her an ölüm korkusu içinde yaşadığı anlatıldı.

-Silopi Belediye eşbaşkanları tutuklanmış ve sonradan serbest bırakılmış, ancak yurtdışı yasağı getirilerek, her hafta kontrole gitme zorunluğu konulmuş. Tutuklanma nedenleri ise, hendeklere göz yummuş olmaları. Bu durumda örgüt üyeliğinden yargılanıyorlar ki, Silopi belediye eşbaşkanları öz yönetim ilaniyle ilgili basın açıklamasına katılmamışlardı.

11. DBP Silopi ilçe yönetimiyle görüşme, 26.02.2016

Görüşmede HDP milletvekilleri Aycan İrmez ve Mehmet Emin Adıyaman da vardı. DBP ilçe yönetimi ve milletvekilleri ilçedeki hak ihlalleriyle ilgili bizi geniş kapsamlı bilgilendirdiler. Özet olarak şunlar anlatıldı:

-Bir soru üzerine Silopi'de ki insanların Rojava'yla bir iletişimlerinin kalmadığını belirttiler. Silopi'de yaşayan insanların Rojava'da akrabalarının olduğunu, kendileriyle tüm diyaloglarının kesildiğini anlattılar. Silopi'de sınır boyunca duvar çekildiğini, bu şekilde halkın birbiriyle diyalogunun tümüyle kesildiğini belirttiler. Devletin Kürtlere yönelik bir düşmanlık politikası güttüğünü, bunu da sokağa çıkma yasağının sürdüğü 37 günlük süre içinde çok açık bir şekilde gösterdiğini anlattılar. Silopi'de sokağa çıkma yasağı sırasında, silahsız ve siyasi anlamda çalışma yürüten 3 kadının katledildiği ifade edildi.

-Sokağa çıkma yasağından sonra Silopi'de her mahallede bir karakol kurulduğunu anlattılar.

-Belediye onarım çalışmaları için bir komisyon oluşturmuş, halkla dayanışmaya gidiliyor, bağışlar toplanıyor.

-Öldürülenlerle ilgili bir hukuk komisyonu kurulmuş, çeşitli kuruluşlarla birlikte tespit çalışmaları yapıyor.

-İğdır Milletvekili Mehmet Emin Adıyaman, devletin tüm Suriye sınırına bin km (1000 km) duvar çekmeye başladığını ifade etti. Bununla ilgili haberler basında da yer aldı. Parlamentoda çalışmaların bloke edildiği, birşeye ulaşılmadığını anlattı.

-AKP'nın aile bakanının Silopi'ye geldiğinde bir gencin kendisine, öldürülen kadınların neden soyulduğunu ve çıplak resimlerinin teşhir edildiğine dair bir soru sorduğu anlatıldı. Bu soruyu soran gencin sonradan tutuklandığı anlatıldı. Bakan geldiğinde ilçeye yaklaşık 1500-2000 güvenlik görevlisinin geldiği, şehrin ablukaya alındığı anlatıldı.

-Milletvekili Aycan Imrez, bölgedeki çalışmalarıyla ilgili delegasyona bilgi verdi: Milletvekili olmamızı burada ciddiye almıyorlar. Verilen talimat, herkese baskı yönünde. Hak ihlallerinde insanlar bizi arıyorlar, yetkili kimseye ulaşamıyoruz. 155 nolu telefonu arıyoruz, milletvekili olduğumuz halde telefona çıkmıyorlar. Çatışmalar sırasında bir kadının cesedi iki gün sokakta kaldı, tüm çabalarımıza rağmen iki gün sonra ancak alabildik. Kadının cenazesini almak için yetkililerle yaptığı görüşmelerde kendisine “çıkın ama başınıza geleceklenden sorumlu değiliz” denilmiş, can güvenliğimiz için en ufak bir güvence vermiyorlardı diye ifade etti. “Bir defa çıktık, 4 saat boyunca sokakta bekledik. Kadın iki gün boyunca sokakta yaralı bekledi, sonunda kan kaybından öldü” Silopi'de tüm okulların karakollaştırıldığı ifade edildi.

-Milletvekili Mehmet Emin Adıyaman: Mahalleler ablukada, zırhlı araçlar işgal güçleri gibi. Araçlarda ırkçı marşlar söylüyorlar. Mahallede evlerin duvarlarına aşağılayıcı yazılar yazmışlar. Kürt şehirlerinde hukuk tümüyle askıya alınmış. Silopi'de sokağa çıkma yasağının sürdüğü günlerde DBP ve diğer sivil toplum kuruluşlarının olduğu bina askerler tarafından ateşe verildi. Bina yanarken askerlerin binanın önünde beklediği, hiç birşey yapmadıkları, yangını seyrettikleri videoya alınmış. Video bize de izlettirildi.

12. Silopi'de mahalle ziyareti, 26.02.2016

Görüşmelerden sonra sokağa çıkma yasağının sürdüğü günlerde bombardıman sonucu yıkılan, yakılan ve tahrip edilen binaları ve evleri gezdik. Birçok ev yıkılmış, kimisi oturulmayacak derecede tahrip edilmiş, kimisi ise yanmış veya ağır bir şekilde tahribat görmüştü.

Mahalleyi ziyaretimiz sırasında hak ihlallerine uğramış pek çok mağdur insanla konuşma fırsatı bulduk. Ayrıca Silopi'de yakınları öldürülen birkaç aileyi evinde ziyaret ettik, onlardan yakınlarının nasıl öldürüldüğüyle ilgili bilgi aldık.

Olayların mağdurları, sokağa çıkma yasağının sürdüğü günlerde adımını dışarıya atan her insanın keskin nişancılar tarafından ayırım gözetmeksizin kurşun yağmuruna tutulduğu anlatıldı. Hatta izin alarak, yanan bir binadan hayvanlarını kurtarmaya giden bir vatandaş, keskin nişancılar tarafından kurşunlanmış ve ağır şekilde yaralanmış. Bacağında ve karnında birçok kurşun alan bu vatandaş ziyaret ettik. Bacağındaki birçok kırık ve karnında ki yaralardan ötürü bu vatandaş yürümeyecek durumda, çoluk çocuğu perişan durumdaydı.

Silopi'de ki mağdur ve yaşam hakkı ihlaline uğramış ailelerle yaptığımız görüşmelerde insanların bize anlatımlarından çıkardığımız sonuç şuydu: Silopi'de insanlar 37 gün boyunca evlerde hapsedilmiş. Bırakın hapsedilmeyi, insanların sokağa bakan odalarda durması, pencereden bakması bile yasaklanmış, buna aykırı hareket edenler kurşun yağmuruna tutulmuştur. Sokağa çıkma yasağına –bilerek veya bilmeyerek- aykırı davranışta bulunan vatandaşlar, çoğu kez bunu hayatlarıyla ödemişler, öldürülmüşler veya ağır yaralanmışlardır.

Silopi'de insanlar büyük bir travma yaşıyorlar. Görüştüğümüz tüm insanlar devletin acımasız ve orantısız baskı ve şiddet uyguladığından ve baskılarından şikayetçi, „bu nasıl devlet, bizi insan yerine koymuyor, bize hayat hakkı tanımıyor“ gibi ifadeleri çatışmaların olduğu her yerde duymak mümkün.

13. Nusaybin Belediyesini Ziyaret, 27.02.2016

Ziyaretimiz esnasında bizi eşbaşkanlar karşıladı. Eşbaşkanlar ve ziyarette hazır bulunan avukat arkadaşlar bize Nusaybin'de ki sokağa çıkma yasağı ve devletin bölgedeki şiddetiyle ilgili geniş bilgi verdiler. Eşbaşkan Sara Kaya hakkında, özyönetim ilaniyle ilgili basın açıklamasında bulunduğu otürü soruşturma açıldığı, dört ay tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldığı, davanın henüz devam ettiği, bölücülükten ve örgüt üyeliğinden yargılandığı anlatıldı.

Eşbaşkanlar ve avukatlar, Nusaybin'de Agustos 2015'de iki gencin öldürülmesinden sonra, saldırıların önlenmesi için gençlerin barikatlar kurduğu ve öz savunmaya geçtiklerini anlattılar.

Ziyaretimiz esnasında öz yönetim ve öz yönetim ilanından sonraki gelişmelerle ilgili de bilgi aldık. Öz yönetimin, mevcut yönetimin kaldırılması anlamına gelmediği, bunun genişletilmesi ve halkın sorunlarına çözüm getirilmesi şeklinde algılandığı ifade edildi.

Nusaybin'de ki baskılar ve sokağa çıkma yasağının yeniden ilan edilmesi tehlikesinin pek çok insanın Nusaybin'i terketmesine sebep olduğu anlatıldı. Yaklaşık 20-30 bin kişinin ilçeden ayrıldığı ve diğer şehirlere gittiği anlatıldı.

14. Nusaybin'de Murat Şimşek adlı gencin Taziye evine yapılan Ziyaret, 27.02.2016

16 yaşında, annesiz ve babasız büyüyen Murat, abisi ve kız kardeşiyle birlikte Cizre'de yaşıyor. Sokağa çıkma yasağı ilan edildikten sonra abisi ve kızkardeşi Nusaybin'e gelmeye karar vermiş, Murat'ı da birlikte almak istemişler ancak Murat arkadaşlarını yalnız bırakmak istememiş ve Cizre'de kalmış. Akrabalarına, 'siz gidin, ben sonra gelirim' demiş. Ancak şehrin abluka altına alınması sonucu Cizre'den ayrılamamış. Daha sonra vahşet bodurumlarından birinde katledilmiş.

Amcası, kızkardeşi ve abisi, Murat'ın şimdiye kadar aktif siyasetle ilgili bir faaliyetinin olmadığını, arada bir yürüyüşlere ve Newroza' katıldığını söylediler. Murat hiç bir zaman eline silah almamış ve hiç bir şiddet olayına karışmamış.

Murat'ın amcası, cenazesini aldıktan sonra kendisi yıkamış. Murat'ın başında ve sol göğsünde iki kurşun izinin olduğunu tespit etmiş. Cenazeyi yıkadığı sırada, Murat'ın başını yıkarken, saçlarının kökünden söküldüğünü farketmiş. Böyle bir durumla ilk defa karşılaştığını ve öldürmede kimyasal kullanıldığına dair şüphelerinin büyük olduğunu söyledi.

Taziye evinde birçok insanla, özellikle gençlerle konuşma ve genel durum hakkında bilgi alma fırsatı bulduk. Halktan insanlar ve gençler, devletin halka büyük baskılar uyguladığını, özellikle halka karşı psikolojik bir savaş yürüttüğünü anlattılar. Gençler silah seslerinin normal yaşamın bir parçası haline geldiğini, okulların kapalı olduğunu, dershanelerin açık

olduğunu, ancak eğitim verilmediğini anlattılar. Lise son sınıfta ki öğrencilerden bir kısmının Midyat'ta yatılı okullara yerleştirildiğini söylediler. Gençlerin işsiz ve perspektifsiz olduğunu, ellerindeki olanakların dahi devlet tarafından alındığını söylediler: „Gençler için tüm demokratik yollar tıkanmış, dağdan başka yol düşünmüyorlar“ şeklinde ifadeler kullanıldı. „Barış kelimesinden artık sıkıldık“, hep böyle diyorlar. Artık bize aldatmaca gibi geliyor diye ifade ettiler. „Halk HDP'ye de tepkili, pasif kalıyorlar“ şeklinde yorumlar da yapıldı.

Gençler, biz burada ölürken, batıda insanlar eğleniyor diye yakındılar. „Bu nasıl kardeşlik?“ „Savaşan gençlerin şehirleri bağımsızlaştırmak değil, demokratik hakları için devlete baskı yapmak istediler, barikatlar bundan ötürü kuruldu“, şeklinde ifade ettiler.

Taziye evinde tesadüfen karşılaştığım bu gençler, Nusaybin'de baskıların artması sonucu birçok gencin dağa çıktığı, birçoğunun çatışmalarda öldüğünü, hergün ölüm haberleri duyduklarını ve bu durumun bütün yaşam sevinçlerini elinden aldıklarını anlattılar. Devletin gençlere iki alternatif sunduğunu, birinin dağa çıkmak, diğerinin teslimiyet olduğunu anlattılar.

15. Diyarbakır'da yakınlarını kaybeden aileleri ziyaret, 28.02.2016

Delegasyonumuz son gününde yakınlarını kaybeden aileleri ziyaret etti. Sur'da yakınları öldürülen aileler, ölülerini almak için sürekli nöbet tutuyorlar. Sur'da öldürülen 11 gencin cesedinin hala sokakta olduğu, cesedi 65 günden beri sokakta bekleyen gençlerin olduğunu anlattılar. Sur'da ki çatışmalarda öldürülen iki gencin cenazesinin, ailelerin açlık grevi yapmaları sonucu ancak 31 gün sonra verildiğini, ondan sonra öldürülen gençlerin cenazelerinin sokaktan bekletildiği, alınmasına müsaade edilmediğini anlattılar. Nöbetteki aileler, devletin cenazeleri sokakta bırakarak, yakınlarına ve tüm Kürt halkına işkence yaptıklarını anlattılar.

Nöbetteki tüm aileler, cenazelerini teslim almalarının, yakınlarını kaybetmenin verdiği tüm acılara rağmen, kendileri için büyük bir sevinç olacağını, aylardır, günlerdir süregelen işkencelerin son bulacağını ve nihayet ölülerini defnetme imkanına kavuşacaklarını anlattılar. Kimi cenazelerin 15 günden beri, kimilerinin ise iki aydan fazladır sokakta bekletildiği, cenazelerin hayvanlar tarafından tahrip edildiğini söylediler. Oğlunun cenazesi bir aydan fazla sokakta bekletilen bir baba, cenazeyi aldıktan sonra çektiği resimleri bize göstererek, bu vahşeti bize belgelemiş oldu.

Öldürülen ve uzun süreden beri cesedi sokakta bekletilen bir gencin yakını olan bir sağlıkçı, yaralanan gençlerin hastanelerde tedavisinin engellendiğini, yaralı asker ve polisler öncelik tanındığını, asker ve polisler gelince, ağır hastaların bile hastaneden çıkarıldığını, sağlıkçılara gençleri tedavi etmemeleri için olağanüstü baskı yapıldığı anlatıldı. Doktorların da kimi zaman yaralı savaşçıları tedavi etmeden „sıkıntı yok“ deyip ve geri gönderdiklerini ifade etti.

Yakınlarını kaybetmiş tüm insanlar, devletin cenazelere ve yakınlarına yaptığı muamelenin insanlık dışı bir tutum olduğunu, bununla insanlık suçu işlendiğini ifade ettiler.

SONUÇ:

Hukukçu ve insan hakları savunucusu olarak, ziyaret ettiğimiz tüm şehirlerde insan hak ve özgürlüklerinin devlet güçleri tarafından ayaklar altına alındığını, özellikle sokağa çıkma yasağı ilan edilen şehirlerde insanların yaşam hakkının ihlal edildiğini tespit ettik. Sokağa çıkma yasağına uymamanın –zorunlu durumlarda bile- cezasının ölüm olduğu mağdurların anlatımlarından da öğrenmiş olduk. Kürdistan illerinde mevcut anti-demokratik yasalar bile rafa kaldırılmış, savas hukukunun bile uygulanmadığı bir bölgede devlet güçleri çoğunlukla bir işgal gücü gibi hareket etmekte ve hukuk tanımamaktadır. Sokağa çıkma yasakları ve yasakların ilan edildiği bölgelerde yaşanan yıkımların ve yaşam hakkı ihlallerinin sadece bölge insanını sindirmek ve teslim almak için değil, tüm Türkiye halkının, özellikle de emekçi halkın uzun mücadeleler sonucu elde ettiği haklarını yoketmeye yönelik bir şiddet olduğunu da gördük.

Av. Baki Coşkun

DIHA'nın Prof. Norman Paech ile yaptığı söyleşi

Prof. Norman Paech: Yaşanan barbarlık

Uluslararası hukukçu ve siyasetçi Prof. Dr. Norman Paech, Türk devletinin Kürdistan'daki zulmünü "barbarlık" olarak tanımlarken, Kürtlerin öz yönetim talebinin demokrasinin gereği olduğunu er ya da geç gerçekleşeceğini söyledi.

Merkezi Köln'de bulunan Uluslararası Hukuk ve Demokrasi Derneği (MAF-DAD) organizesiyle bir araya gelen hukukçulardan oluşan bir heyet Kürdistan'da temaslarda bulunuyor. Temaslarına Amed ile devam eden heyet içerisinde dünya çapında tanınmış hukukçu ve siyasetçi Prof. Dr. Norman Paech de bulunuyor. Düzenli aralıklarla Kürdistan'ı ziyaret ettiğini belirten Paech, "Belirli aralıklar buraya geliyorum. Fakat bu son gelişimde gördüğüm manzara yeni bir durumdu. Derin bir barbarlık. Açıkçası böylesini ve bu kadarını beklemiyordum. Sadece binalara yapılan yıkım, tahribat değil, insanlara karşı yapılan yıkım, aşağılama. Örneğin insanların yakınlarının cenazesini alamaması, ölü bedenlerin teşhis edilemeyecek durumda olması ya da insanların bedeninin çıplak halde kamuoyunun önünde sergilenmesi gibi. Tüm bunlar inanılmaz bir barbarlık" diye konuştu.

Savaş suçu işlendi

Kuşatma altındaki İdil'i de ziyaret ederek katliamın tanık ve mağdurları ile görüşüğünü belirten Paech, "Tanık ve mağdurların anlatımlarından sonra maalesef fark ettik ki bizim basınımız yaşananları doğru anlatmıyor. Bu durum karşısında şaşkınsınız. Mesela sokağa çıkma yasağı sırasında ellerinde beyaz bayraklarla çıkmak isteyen insanların üstüne ateş açıldığını korkunç bir şekilde öğrendik. Bu bir savaş suçudur. Bu uluslar arası hukuka aykırıdır. Biz, bunun hesabı nasıl verilir ve nasıl telafisi olur diye düşünüyoruz" dedi.

Avrupa'nın sessizliği skandal

Türkiye'nin Kürdistan'da yaptığı katliamlardan dolayı defalarca AIHM tarafından mahkum edildiğini ancak kararları boşa çıkarttığını hatırlatan Paech, "En son Cumhurbaşkanı'nın Anayasa Mahkemesi kararını tanımadığına dair söylemleri de buna işaret ediyor zaten. Burada önemli olan ve bizim dikkat etmemiz gereken şudur; Türkiye'nin bu kararların gereğini yapması hususunda takipçisi olmamız gerekir" dedi.

Kürdistan'da yapılan katliamlara karşı Avrupa ülkelerinin sessiz kalmasını sert dille eleştiren Paech, "Bu büyük bir skandaldır. Mesele Avrupa'nın kendini sadece olayın dışında tutması meselesi değildir, pratikte susarak bu katliamların ortağı olduğunu gösteriyor" dedi.

Almanya harekete geçmeli

"Bizler, Federal Almanya hükümetine yaptığımız çağrılarda bu savaşın durması için derhal bir şeyler yapılmasını talep ettik" diyen Paech sözlerine şöyle devam etti: "Fakat şunu görmemiz gerekiyor; NATO yirmi yıldan fazladır Türkiye'nin Kürtlere karşı yürüttüğü bu politikaya ve savaşa karşı hiçbir itirazda bulunmadı. Durum şimdi de farklı değil, üstüne üstlük şimdi 'Yeter ki mülteci akınını durdurun, istediğini her şeyi yapabilirsiniz' manasına gelen bir anlaşma da söz konusu. Bu skandaldır, sinizmdir. Avrupa ülkelerinin tepkisizliği, sahip oldukları ve savundukları değerlerle de bağdaşmamaktadır."

Kürtlerin modeli vücut buluyor

Kürtlerin yaratmak istedikleri toplum modelinin git gide daha fazla vücut bulduğunu belirten Paech, bundan ötürü sancılı bir dönemden geçildiğini söyledi. Bu toplum modeline örnek olarak Rojava'yı gösteren Paech, "Bu örnek olabilecek toplum modeli bizim toplumumuzda bir rezonansa sahiptir, fakat Erdoğan açısından ise tehlikeli olarak değerlendiriliyor. Ben

şahsım adına bu vadinin sonunda, her devletin içinde otonom bir Kürt yapısının oluşacağına inanmaktayım. Bu Suriye'de de olur ya da Türkiye'de de. Aynı zamanda Kürtlerin burada o toplumları da demokratikleştiren bir gerçekliğe işaret ettiğine inanıyorum. Bu benim perspektifim ve aynı zamanda da umudumdur" dedi.

Öz yönetim demokrasinin gereği

Kürdistan'da birçok kentte ilan edilen öz yönetimlere değinen Paech, bunun bir demokratik bir talep olduğunu belirterek, halkların kendilerini ilgilendiren konularla ilgili söz hakkına sahip olması gerektiğini söyledi. Bu talebin devrimci olmadığını, demokrasinin gereği olduğunu ifade eden Paech, "Öz yönetim modelini, Avrupalı devletler çeşitli geniş boyutları ile uygulamaktadır. Bunu Türkiye ve Suriye içerisinde talep etmek son derece haklı ve doğaldır. Fazlaca gerekçelendirmeye de gerek yoktur. Kimin nasıl yaşayacağına kendisinin karar vermesi uluslar arası hukuk ve insan hakları değerleri açısından elzendir. Üstelik de en aşağıdan en yukarıya kadar olmazsa olmazdır. Ben Kürtlerin bu talebinin yakın zamanda gerçekleşeceğine inanıyorum" şeklinde konuştu.

'Uluslararası mahkemeye taşıyacağız'

Paech, Kürdistan'daki gözlemlerini Avrupa'ya gittiklerinde kamuoyuyla paylaşacaklarını ve bu yönde hükümete baskı yapacaklarını söyledi. Paech, bunlarla yetinmeyeceklerini belirterek, "Yapılan katliamları uluslararası mahkemeler gündemine almasa bile biz uluslar arası bir mahkeme kurup bu yaşananları belgeleri ile beraber anlatıp, uluslar arası hukuk açısından bunun ne anlama geldiğini tartışacağız" dedi.

DİHA/AMED